

FRESH ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΛΟΓΟΥ ΧΑΡΗ

Μια ζοφερή αναμέτρηση με την ανθρωπιά, γράφει η
Τέσυ Μπάιλα [Σκοτεινός Αρκτικός, Ίαν Μακ
Γκουάιαρ]



...Λόγου Χάρη,
από την Τέσυ Μπάιλα



Το δεύτερο βιβλίο του Ιαν Μακ Γκονάρφ ο «Σκοτεινός Αρκτικός» βρέθηκε από την πρώτη στιγμή να απολαμβάνει διθυραμβικές κριτικές σε όλο τον κόσμο, ψηφίστηκε από τους New York Times ανάμεσα στα 10 καλύτερα βιβλία για το 2016, ήταν υποψήφιο για το βραβείο Booker 2016 και το κυριότερο καθήλωσε τους αναγνώστες του ανά τον κόσμο πετυχαίνοντας να κινητοποιήσει τις αισθήσεις των αναγνωστών σε μια ερεβώδη αναγνωστική διαδικασία αυτοσυνείδησης.

Βρισκόμαστε στα 1859 και ένα ακόμα φαλαινοθηρικό, το Volunteer αποπλέει προς τον Αρκτικό Κύκλο. Σκοπός του είναι να κινητησει φάλαινες για να συλλέξει το πολύτιμο και πανάκριβο λάδι της. Το πλήρωμα αποτελείται από ανθρώπους που έχουν πίσω τους μια σκοτεινή ιστορία, παρίες που το μόνο που τους νοιάζει είναι το γρήγορο και εύκολο κέρδος. Επάνω στο πλοίο μια μικροκοινωνία διαφορετικοτήτων σχηματοποιείται. Ανάμεσά τους άνθρωποι αποσυνάγωγοι όπως ο Χέντρι Νραξ, ένας αδιστακτος άνθρωπος και ο Πάτρικ Σάμνερ, ο γιατρός του πλοίου.

Σε ένα τραγικό δίτολο οι δύο αυτοί άντρες θα γίνουν η εξελικτική δύναμη μιας αιματοβαμμένης ιστορίας. Οι ισορροπίες θα ανατραπούν όταν στο αιμτάρι του πλοίου θα βρεθεί άγρια βιασμένο το πτώμα ενός νεαρού παιδιού. Η δολοφονία αυτή θα ταράξει τα σκοτεινά νερά των ψυχών τους και δε θα αργήσει να ανοίξει τον αισκό του Αιόλου επάνω στο πλοίο και να κάνει τους ανθρώπους αυτούς να αναμετρηθούν ο καθένας με τα προσωπικά του πάθη εκείνα που κουβαλούν κρυμμένα στην ψυχή τους ο καθένας ξεχωριστά τα μέλη του πληρώματος αλλά και με την σκληρή πραγματικότητα.

Πρόκειται για μια σκληρή ιστορία γεμάτη άγριες περιγραφές που κυριολεκτικά οπτικοποιούν και τις πιο τραγικές σκηνές με πολλή δεξιοτεχνία, έτσι ώστε να μένουν ανεξίτηλα χαραγμένες στο μυαλό τους αναγνώστη που καθώς διαβάζει αυτό το βιβλίο νιώθει πως βρίσκεται μέσα στο φαλαινοθηρικό ο ίδιος, μάρτυρας των πιο αποτρόπαιων πράξεων και μιας επικείμενης καταστροφής που κανείς από τους επιβαίνοντες δε γνωρίζει ότι πρόκειται να συμβεί όταν αρχίζει το ταξίδι.

Ο συγγραφέας στήνει ένα σκοτεινό σκηνικό πάνω στα κρύα νερά του Αρκτικού και επάνω τους θα εκτυλίχθει για μια ακόμη φορά η αέναη μάχη ανάμεσα στο κακό και στο καλό, στην ανθρωπία και στην κτηνωδία, στην καλοσύνη και στη φρικωδία. Η αναμέτρηση ανάμεσα στον άνθρωπο και στη φύση, στην υποταγή και στον όλεθρο, στην ελευθερία και στην κατάλυση της, στη ζωή και στον θάνατο, στην επιβίωση και στον αφανισμό γίνονται η αφορμή για να γραφτεί ένα εξαιρετικό μυθιστόρημα. Οι συμβολισμοί τους οποίους χρησιμοποιεί ο συγγραφέας δίνουν μια άλλη δυναμική στο έργο. Η ανάγνωση της Ιλιάδας για παράδειγμα σε αντίθεση με την ύπαρξη μιας αρκούδας. Από τη μια η απαρχή του ανθρώπινου πολιτισμού σε πλήρη αντιδιαστολή με το σαρκοβόρο ζώο που κουβαλά μέσα του ο άνθρωπος και η πιθανή επικράτησή του.

Ο άνθρωπος θα βρεθεί στο έλεος της ανθρώπινης φύσης του αλλά και της ίδιας της φύσης που ανυποψίαστη για όλα όσα τον ταλανίζουν επιμένει να ορίζει η ίδια τη μοίρα του. Έτσι ενώ όλα αυτά συμβαίνουν επάνω στο πλοίο το φαλανοθηριό θα βρεθεί απομονωμένο ανάμεσα στους πάγους, σταδιακά το πλήρωμα θα αφανιστεί, τα στοιχεία της φύσης θα δαμάσουν την ψυχή όσων απομείνουν, ο αγώνας για την επιβίωση θα γίνει ανηλής και ο αναγνώστης θα παγιδευτεί στις σελίδες ενός έργου με καταιγιστική δυναμική, που, ενώ αρχικά μοιάζει να είναι μια ναυτική περιπέτεια, στην πορεία της αναγνωστικής διαδικασίας θα καταλάβει ότι πρόκειται για την περιπέτεια του ανθρώπου να ξεπεράσει τη θηριωδία που κρύβεται συχνά μέσα στην ψυχή του.

Το βιβλίο είναι γραμμένο με τέτοιο τρόπο, ώστε ο αναγνώστης σε κάθε σελίδα να έρχεται αντιμέτωπος με τις δικές του αντιπαλότητες και ταυτόχρονα να εισδύει σε έναν αφηγηματικό κόσμο, ο οποίος κυριολεκτικά τον κατακλύζει με απίστευτα ρεαλιστικές σκηνές αγριότητας και αρμότητας και βίας.

Ο συγγραφέας έχει καταφέρει να εισχωρήσει στις πιο μύχιες σκέψεις των ηρώων του και με αξεπέραστη δεξιοτεχνία τις φέρνει μπροστά στα έκπληκτα μάτια του αναγνώστη, κάνοντάς τον κοινωνό δραματικών περιγραφών, τόσο ισχυρών αφηγηματικά, ώστε να τον συγκλονίσουν. Και αυτή είναι η δύναμη της καλής λογοτεχνίας. Να πετυχαίνει την αναγνωστική απόλαυση κάνοντας τον αναγνώστη να βουτήξει κυριολεκτικά σε σελίδες αρμής βίας, αγριότητας και σκοτεινών παγωμένων νερών που πνίγουν τον άνθρωπο για να αναδείξουν την ανθρωπιά. Να ανακαλύπτει πόσο ανθρώπινος μπορεί να γίνει μέσα από την αγριότητα διαβάζοντας ένα ξεκάθαρα ρεαλιστικό κείμενο.

Απροκάλυπτες περιγραφές εικόνων, μυρωδιών, ήχων τυλίγουν τον αναγνώστη. Η γεύση του αίματος, η μεταλλική του αποφορά, το σφαγείο επάνω στο χιόνι, η οσμή της αποσύνθεσης, η δυσωδία των σωματικών υγρών, του λίπους, η αισθηση του παγωμένου νερού επάνω στο σώμα, ο θάνατος που επέρχεται παγωμένος και αιγμηρός συνθέτουν ένα μωσαϊκό σοκαριστικής και ταυτόχρονα σαρωτικής αισθητικής παφατήρησης. Το πολικό τοπίο μετατρέπεται σε ένα σπαρταριστά αιματοβαμμένο πεδίο αντιπαράθεσης και η φρίκη εναλλάσσεται σε κάθε σκηνή με κινηματογραφική ταχύτητα.

Ωστόσο ο αναγνώστης πολύ γρήγορα καταλαβαίνει πως αυτό που κάνει ο συγγραφέας δεν είναι να φιλοτεχνεί εικόνες εύκολου εντυπωσιασμού αλλά με μια εξαιρετική ικανότητα να κινητοποιεί όλες τις αισθήσεις του αναγνώστη, έτσι ώστε να χαράσσει επάνω στο νου του όλες εκείνες τις αλήθειες που έχει εκείνος σκεφτεί. Κυρίως τον άνθρωπο στην τελική του αναμέτρηση με το ζώο που κρύβει μέσα του. Τον άνθρωπο στην τελική του αναμέτρηση με την προσωπική του ελευθερία.

Ένα βιβλίο για την ανάδυση της ανθρωπιάς μέσα από τα πιο ζοφερά και ταραχώδη νερά της ακρότητας.

Κυκλοφορεί από τις εκδ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ σε εξαιρετική μετάφραση στα ελληνικά από τον Γιώργο Μπλάνα, ο οποίος καταφέρνει να αποδώσει μια καθηλωτική ατμόσφαιρα και να διατηρήσει με τις γλωσσικές του επιλογές αμείωτο το αναγνωστικό ενδιαφέρον.

ΥΠΟΧΙΦΟ
ΓΙΑ ΤΟ ΒΡΑΒΕΙΟ
BOOKER 2016

IAN ΜΑΚΓΚΟΥΑΪΡ

ΣΚΟΤΕΙΝΟΣ ΑΡΚΤΙΚΟΣ

Μετάφραση: Γιώργος Μπλάνας
ΜΥΟΙΣΤΟΡΗΜΑ

Ψηφίστηκε από τους *New York Times*
ανδρικό στα 10 καλύτερα βιβλία για το 2016.

